

Alma Kivioja

ÄÄNEEN LUKEMINEN LAPSILLE - VARHAISKASVATUSYKSIKÖSSÄ TYÖSKENTELEVIEN KOKEMUKSIA

Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Joulukuu 2023

TIIVISTELMÄ

Alma Kivioja: Ääneen lukeminen lapsille - Varhaiskasvatustyössä työskentelevien kokemuksia
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Kasvatustieteiden kandidaattikoulutus, varhaiskasvatuksen opettaja
12/2023

Tämän kandidaatintutkielman aiheena on ääneen lukeminen varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa varhaiskasvatuksessa työskentelevien kokemuksia ääneen lukemisesta. Tutkimusaiheen syntymisen taustalla on huoli lasten lukutaitojen ja lukuinnon heikkenemisestä, sekä halu tutkia aihetta päiväkodissa työskentelevien näkökulmasta käsin. Tutkimuksen teoriataustaa käsitellään kahdessa kappaleessa, joista ensimmäisessä avataan lukutaidon käsitettä. Toisessa kappaleessa perehdytään ääneen lukemiseen ja aikaisempaan tutkimustietoon ääneen lukemisen vaikutuksista.

Tutkimuksen aineisto kerätään Pirkanmaan alueen varhaiskasvatustyöskentelystä. Aineistonkeruumenetelmänä hyödynnetään sähköistä kyselylomaketta ja haastattelua. Kerätty aineisto analysoidaan aineistolähtöisesti laadullisen sisällönanalyysin keinoja hyödyntämällä. Tutkimuksen tarkoituksena on löytää vastaus kahteen tutkimuskysymykseen; Millaisia vaikutuksia ääneen lukemisella on ja mitkä tekijät vaikuttavat ääneen lukemisen toteutumiseen varhaiskasvatustyössä.

Tutkimuksesta saadut tulokset osoittavat, että ääneen lukemisella on vaikutusta varhaiskasvatustyössä. Ääneen lukemisella koetaan olevan vaikutusta erityisesti lapsiin. Vaikutukset ovat vastaajien mukaan lasten kehitystä tukevia. Vaikutukset liittyvät rauhoittumiseen, eläytymiseen, uuden oppimiseen ja sosiaalisiin tarpeisiin. Vastauksissa nousee esiin myös monta ääneen lukemisen toteutumiseen vaikuttavaa taustatekijää. Näistä yleisimmät liittyvät ympäristötekijöihin, kollegoihin, lukumateriaalien sisältöön ja saatavuuteen sekä aikaan ja resursseihin. Tuloksista voidaan päätellä, että ääneen lukeminen koetaan tärkeäksi osaksi varhaiskasvatusta työntekijöiden keskuudessa. Vastaajat osaavat arvostaa ääneen lukemista, ja tunnistavat sen vaikutukset ympäristössään sekä tekijät, jotka vaikuttavat ääneen lukemisen toteutumiseen.

Avainsanat: Lukeminen, Ääneen lukeminen, varhaiskasvatus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	LUKEMINEN	6
2.1	Lukutaidon monet määritelmät	6
2.1.1	<i>Lukutaidon kolme näkökulmaa</i>	7
3	ÄÄNEEN LUKEMINEN	9
3.1	Ääneen lukemisen monet vaikutukset lapseen	9
3.2	Ääneen lukeminen palkitsee myös aikuisen	11
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	12
4.1	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	12
4.2	Aineiston keruu	12
4.2.1	<i>Kyselylomake</i>	13
4.2.2	<i>Haastattelu</i>	14
4.3	Aineiston analyysi	15
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET	19
5.1	Ääneen lukemisen toteutuminen varhaiskasvatusympäristössä	19
5.2	Ääneen lukemisen merkitys lukijalle ja oma suhtautuminen	20
5.3	Ääneen lukemiseen vaikuttavat taustatekijät	21
5.3.1	<i>Ääneen lukemisen toteutumista edistävät taustatekijät</i>	21
5.3.2	<i>Ääneen lukemisen toteutumista haittaavat taustatekijät</i>	23
5.4	Ääneen lukemisen vaikutukset	24
6	TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET	28
6.1	Ääneen lukemisen vaikutukset	28
6.2	Ääneen lukemisen toteutumiseen vaikuttavat taustatekijät	30
7	POHDINTA	31
7.1	Tutkimuksen luotettavuus	31
7.2	Tutkimuksen eettisyys	32
7.3	Jatkotutkimuksen aiheita	32
	LÄHTEET	33
	LIITTEET	36
	Liite 1: Tutkimustiedote	36
	Liite 2: Kyselylomake	37

1 JOHDANTO

Ajatus ääneen lukemisesta kandidaatintutkielman aiheena alkoi kyteä mielessäni tehtyäni sijaisuuksia päiväkodissa kesän aikana. Töissä tuli usein luettua ääneen kirjoja joko nukkarissa, tai muuten päivän aikana. Olin myös usein läsnä, kun toiset työntekijät lukivat ääneen tarinoita lapsille. Aloin kiinnittää huomiota siihen, miten ääneen lukeminen oli kuin magneetti, joka veti lapsia kerääntymään lukijan ympärille kuuntelemaan tarinaa. Päivälepohehkissä kirjan lukeminen saattoi tosin välillä keskeytyä, kun oli pidettävä huoli siitä, että kaikkien päät olivat tyynyssä, eikä häiritsevää melua syntyisi. Alle kolmevuotiaiden ryhmässä taas päiväpiirin lukutuokio oli pienimmille kuuntelijoille liian pitkästyttävä. Ainoastaan ryhmän vanhimmat lapset vaikuttivat kiinnostuneilta ja ilmaisivat sen kommentoimalla tarinaa jatkuvasti. Aloin pohtimaan ääneen lukemisen merkitystä ja sitä, millaisia vaikutuksia ääneen-lukuhetkillä on lapseen, joka kuuntelee ja aikuiseen, joka lukee.

Aikaisemmissa tutkimuksissa on pohdittu ääneen lukemisen merkitystä turvan ja läheisyyden tuojana. Maailmassa, jossa arjen hektisyys, älylaitteet ja muut häiriötekijät vievät yhteistä aikaa lapselta ja aikuiselta, tarvitaan kipeästi keinoja yhteyden ylläpitämiseen. Yhteinen lukuhetki voisi olla kiireetön hetki, jossa parhaimmillaan sekä lukija että kuuntelija voivat löytää yhteyden toisiinsa. Tutkimuksellani haluaisin selvittää, millainen suhde varhaiskasvatuksen parissa työskentelevillä aikuisilla on ääneen lukemiseen ja millaisena sen merkitys nähdään.

Ääneen lukemisen merkityksestä lapsiin on tehty tutkimusta myös lukutaitojen ja kielellisten taitojen kehittymisen näkökulmasta. Viime aikoina uutisotsikoista on paistanut huoli lasten ja nuorten lukutaitojen ja lukuinnon heikkenemisestä. Vuoden 2022 PISA-tuloksista (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2023) nähdään, että Suomessa nuorten lukutaidon taso on edelleen OECD-maiden keskiarvoa parempi. Verrattaessa tuloksia vuoden 2018 PISA-tuloksiin, keskiarvo on kuitenkin laskenut jopa 30 pistettä (Opetus- ja kulttuuriministeriö,

2023). Suomessa on edelleen taitavia lukioita, mutta oppilaiden väliset erot lukutaidossa ovat kasvussa (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019). Vaikka lukemaan oppiminen on ajankohtaisempaa peruskoulun aloittaville, pohja lukemiselle syntyy jo varhaislapsuudessa, kielellisten taitojen kehittyessä. Seuraavissa kappaleissa käsitellään ääneen lukemista sekä aikaisempaa kirjallisuutta ja tutkimustietoa ääneen lukemisen vaikutuksista ja merkityksestä lapsiin ja aikuisiin. Tutkimuksen aineisto on kerätty Pirkanmaan alueen varhaiskasvatusyksiköistä ja aineisto koostuu varhaiskasvatusyksiköissä työskentelevien antamista kyselylomake- ja haastatteluvastauksista. Toivon tämän tutkimuksen raottavan lasten parissa työskentelevien kokemuksia ja havaintoja ja siten valottavan ääneen lukemisen tilaa suomalaisessa varhaiskasvatuksessa.

2 LUKEMINEN

Lukemisen historia ulottuu kauas ajanlaskua edeltäneeseen aikaan. Luku- ja kirjoitustaito kehittyivät tuhansia vuosia sitten Mesopotamian alueella, kun kirjanpitäjät tuottivat tietoa temppelevarastojen tuloista ja menoista kirjaamalla ne ylös (Kupiainen & Sintonen, 2009, s.42). Länsimaissa kirjallisen kulttuurin syntyyn vaikutti paperin ja musteen, sekä painokoneen keksiminen (Kupiainen & Sintonen, 2009, s.42). Näiden keksintöjen myötä kirjallisuus levisi kansan saataville, synnyttäen samalla valistuksen aikakauden, kun uudet aatteet levisivät kirjallisuuden muodossa (Kupiainen & Sintonen, 2009, s.43).

Suomessa lukutaidon yleistymisen voidaan katsoa alkaneen vuonna 1686, kirkkolain säädettyä papistolle sisäluvun opetusvelvollisuuden (Sarsila, 1990. S. 52). Lukutaidon leviämiseksi aika ei kuitenkaan ollut tuolloin vielä otollinen. Pappien yritykset opettaa kansaa lukemaan kaatuivat usein siihen, ettei näillä ollut tarvittavaa pätevyyttä opettaa lukutaitoa eikä suomenkielistä kirjallisuutta ollut saatavilla tarpeeksi. (Sarsila, 1990, s.52). Vasta 1800-luvun loppupuolella lukutaito alkoi paremmin saavuttaa kansaa, kun Suomeen perustettiin kansakoululaitos ja kansankirjastoliike (Sarsila, 1990, a.53). Nykypäivään tultaessa lukutaidosta on tullut tärkeä perustaito, jonka osaaminen on edellytys koulunkäynnille ja yhteiskunnassa pärjäämiselle. Lukutaito määritellään usein kansalaisen tärkeäksi perustaidoksi. Lukukeskus ry määrittelee lukutaidon taidoksi, joka mahdollistaa osallistumisen yhteiskunnan toimintaan sen täysivaltaisena jäsenenä (Lukukeskus ry n.d). Tässä luvussa avataan lukemisen ja lukutaidon käsitettä ja pohditaan lukemisen, erityisesti ääneen lukemisen merkitystä niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta.

2.1 Lukutaidon monet määritelmät

Lukutaidolle on monenlaisia määritelmiä. Suomalaisen asiansanasto- ja ontologiapalvelun, Finton, määritelmän mukaan lukutaito on taitoa "hankkia,

tulkita, ymmärtää, muokata, tuottaa ja esittää tietoa sekä arvioida tiedon hyödyllisyyttä ja paikkansapitävyyttä” (Finto, n.d). Tämän määritelmän mukaan lukutaito on siis muutakin kuin kirjainyhdistelmien tulkitsemista puhutun kielen muotoon. Lukutaito on aistien ja ajatuksen käyttöä, kun vastaanotetaan tietoa ja päätetään, mitä saadulla tiedolla tehdään. YK:n määritelmän mukaan “lukutaito on ihmisoikeus, joka mahdollistaa yksilön kehittymisen, kouluttautumisen ja täyden kapasiteetin hyödyntämisen” (Suomen YK-liitto, n.d). Lukutaito nähdään siis myös kansalaisen perusoikeutena ja taitona, jonka avulla on mahdollista kouluttautua ja nostaa elintaso. Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus, PIRLS, määrittelee lukemisen, tarkennettuna kirjallisuuden lukemisen, kyvyksi käsittää ja käyttää kirjoitetun kielen muotoja, joita yhteiskunta vaatii ja yksilöt arvostavat (Mullis & Martin, 2016, s. 11). Tämä määritelmä on lähellä sitä käsitystä, joka monilla on ensimmäisenä mielessä, kun puhutaan luku- ja kirjoitustaidoista. Mullisin ja Martinin lukutaidon määritelmän loppuosa on mielenkiintoinen, sillä siinä kuvataan yksilön ja yhteiskunnan suhtautumista kirjoitetun kielen muotoihin (Mullis & Martin, 2016) Määritelmässä annetaan ymmärtää, että yhteiskunnalla ja yksilöillä on tietyt vaatimukset ja arvot, mitä tulee kirjoitetun kielen muotoihin. Lukutaitoa käyttäessä yksilön tulisi siis osata käsittää kulloinkin sopivaa kirjoitetun kielen muotoa.

2.1.1 Lukutaidon kolme näkökulmaa

Lukutaito on käsitteenä laaja, minkä vuoksi määritelmiäkin on paljon. Käsitteitä voi kuitenkin pilkkoa osiin. Lerkkanen (2017) esittääkin lukutaidon kolme näkökulmaa: peruslukutaidon, toimivan lukutaidon ja kriittisen lukutaidon (s. 10). Peruslukutaidolla tarkoitetaan tiettyjen kognitiivisten taitojen muodostamaa kokonaisuutta (Lerkkanen, 2017). Lerkkasen mukaan peruslukutaito liittyy lukemisen perustekniikan oppimisprosessiin, joka tapahtuu lukutaidon oppimisen alkuvaiheessa. Tässä vaiheessa opetellaan yhdistämään kirjainyhdistelmiä äänneiksi ja sanoiksi ja ymmärtämään tekstiä (Lerkkanen, 2017). Lukutaidon kehittyessä siirrytään toimivaan lukutaitoon, jossa korostetaan lukemisen välineellistä arvoa (Lerkkanen, 2017). Lerkkasen (2017) mukaan lukutaitoa hyödynnetään yhteiskunnan asettamien vaatimuksien täyttämiseksi sitä mukaa kun yhteiskunta muuttuu. Esimerkkinä uudesta lukutaidon vaatimuksesta

Lerikkanen tuo medialukutaidon (s. 10). Lukemisella on siis toimintatarkoitus tiettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Viimeisenä näkökulmana Lerkkasen (2017) esittää kriittisen lukutaidon. Lerkkasen mukaan kriittinen lukutaito on taitoa käyttää omaa ajattelukykyä ja suhtautua kriittisesti yksilön ja yhteiskunnan arvoihin ja moraaliin (s. 10). Kriittinen lukutaito rakentuu peruslukutaidosta, toimivasta lukutaidosta ja yksilön ajattelusta. (Lerkkanen, 2017).

Tässä Lerkkasen esittämässä kolmen lukutaidon mallin ajattelumallissa lukutaito nähdään kokonaisvaltaisena ilmiönä. Se ei ole pelkästään peruslukutaitoa. Lukutaito on tärkeä väline yhteiskunnassa elämiseen ja sen asettamien vaatimusten täyttämiseen, mutta samalla lukutaito on myös taitoa kyseenalaistaa näitä vaatimuksia, jotta yksilöllä olisi mahdollisuus kehittää itseään ja yhteiskuntaa. Finton lukutaidon määritelmässä korostettiin tiedon arvioimista ja paikkansapitävyyttä (Finto, n.d). Tämä määritelmä sopii kriittisen lukutaidon näkökulmaan. Suomen YK-liiton lukutaidon määritelmä taas sopii toimivan lukutaidon kuvaan painottaessaan yksilön kehittymistä ja kouluttautumista. Mullisin ja Martinin määritelmässä tuodaan esiin kirjallisen kielen muotojen ymmärtäminen, mikä viittaa peruslukutaitoon, mutta toisaalta yhteiskunnan ja yksilön vaatimukset ja arvostuksen mukaan toimiminen viittaavat lukutaidon toiminnalliseen tarkoitukseen. Miten tahansa lukemisen määritteleekin, siihen liittyy usein jokin näistä kolmesta näkökulmasta. Se tekee lukutaidosta moniulotteisen käsitteen, jonka määrittelemisen riippuu näkökulmasta, josta käsin sitä tarkastellaan.

3 ÄÄNEEN LUKEMINEN

Ääneen lukeminen mielletään nykyään usein yhteisölliseksi tapahtumaksi, mutta alun perin se ei ole aina ollut sitä. Keskiajalla munkit lukivat luostareiden lukusaleissa samaan aikaan eri kirjoja itselleen ääneen (Laine, 2018, s. 23). Hiljaa itsekseen lukemista ei edes vielä käsitteenä tunnettu, eikä sitä yleisesti harjoitettu ennen 1400-lukua (Laine, 2018, s.23). Mielessä lukemisen yleistyttyä ääneen lukemisesta alkoikin tulla enemmän yhteisöllinen tapahtuma, joka luo yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässä (Laine, 2018, s.23)

Vaikka aikuisten kesken ääneen lukemista ei nykyään harrasteta, ei ääneen lukemisen perinne ole hävinnyt kokonaan nykyaikaan tultaessa. Hyvä esimerkki siitä on lapsiperheiden iltasatuhetket. Seuraavaksi perehdytään siihen, mitä tutkittuja vaikutuksia ääneen lukemisella on ja millaisena sen merkitys nähdään.

3.1 Ääneen lukemisen monet vaikutukset lapseen

Ääneen lukeminen on aiemmissa tutkimuksissa yhdistetty usein muun muassa kielen kehitykseen ja kognitiivisiin taitoihin (Lerkkanen ym., 2018, s. 3). Lerkkasen mukaan yhteys selittyy kirjoitetun kielen rikkaalla sanastolla ja harvinaisilla lauserakenteilla, joihin tutustuminen laajentaa lapsen sanavarastoa ja edistää tarkkaavaisuutta ja keskittymiskykyä, etenkin, kun lukemisen yhteydessä pysähdytään yhdessä pohtimaan luettua tekstiä (Lerkkanen ym., 2018, s. 3). Ääneen lukeminen ei kuitenkaan takaa lapsen lukemaan oppimista. Lerkkasen mukaan lukutaidon kehittymisen kannalta kunnollinen kirjainten ja lukemisen opetus ovat tärkeitä, kun taas ääneen lukemisen osuus lukemaan oppimisessa on vain 8% (Lerkkanen ym., 2018, s. 3). Vaikka ääneen lukemisella ei näyttäisi olevan suurta vaikutusta lukemaan oppimisessa, voi sillä olla kuitenkin epäsuora rooli; Yhteiset ääneen-lukuhetket aikuisen ja lapsen välillä voivat sytyttää lapsessa lukukipinän, jonka ansioista lapsi hakeutuu myös

itsenäiseen kirjallisuuden tutkimiseen (Lerikkanen ym., 2018, s. 3-4). Oma motivoituneisuus kirjallisuutta ja lukemista kohtaan taas kasvattaa lasta vähitellen omatoimiseksi lukijaksi, kun tutut kirjaimet ja sanat alkavat löytyä tekstin seasta (Lerikkanen ym., 2018, s. 4). Myös sillä, miten luetaan, on merkitystä lapsen lukemaan oppimisessa (Dickinson & Smith. 1994). Dickinsonin ja Smithin tutkimuksessa selviää, että vaikuttaakseen lapsen lukemaan oppimiseen, opettajan on luettava tarinaa ja kysyttävä välillä siihen liittyviä kysymyksiä siten, että lapsi kiinnostuu tarinasta ja sitoutuu siihen (Dickinson & Smith, 1994). Lukuharrastuksen aloittamiseen voi vaikuttaa myös esimerkin kautta. Lapset oppivat asioita usein jäljittelemisen kautta, minkä vuoksi aikuisen esimerkillä on suuri merkitys lukuharrastuksen omaksumisessa (Heikkilä-Halttunen, 2015). Heikkilä-Halttusen mukaan lapsi tarvitsee myönteisen mallin lukemista kohtaan aikuiselta (Heikkilä-Halttunen, 2015). Heikkilä-Halttunen pitää lukuharrastusta myös tärkeänä hiljentymisen ja rauhoittumisen keinona, joka on tarpeen nykyajan lapsen harrastusten täyteisessä arjessa. (Heikkilä-Halttunen, 2015). Ääneen lukeminen auttaa lasta myös keskittymään ja eläytymään tarinaan (Heikkilä-Halttunen, 2018, s.86).

Ääneen lukeminen on aina yhteisöllinen tapahtuma, sillä siinä on läsnä vähintään kaksi henkilöä; Lukija ja kuuntelija. Ääneen lukuhetki voikin olla myös sosiaalisia tarpeita ajatellen merkityksellinen. Helovuon kirjoittaa kirjassaan, 100 syytä lukea (Helovuon, 2016), että vanhemman läsnäolo lukuhetkessä saa lapsessa aikaan tunteen, että hänet nähdään ja huomioidaan. Lapselle yhteinen lukuhetki merkitsee usein turvaa ja läheisyyttä (Laine, 2018). Luettavaa kirjaa valitessa lapsi saattaa valita usein saman kirjan, jonka juonenkäänteet hän jo muistaa, koska se tuntuu turvalliselta valinnalta (Laine, 2018). Helovuon mukaan nimenomaan satujen yksioikoinen maailma, jossa on selkeä kahtiajako hyvän ja pahan välillä ja ennustettavissa oleva loppuratkaisu, luo turvallisuuden tunteen lapsessa (Helovuon, 2016). Heikkilä-Halttunen (2018) selittää saman kirjan valitsemista myös sen terapeuttisella vaikutuksella. Tarinassa voi olla ratkaisumalleja ja samaistuttavia henkilömalleja, jotka auttavat lasta käsittelemään omia tunteitaan (Heikkilä-Halttunen, 2018). Tarinan kautta lapsi samaistuu henkilöhahmojen tunteisiin ja oppii säätämään omia tunteitaan (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 39).

3.2 Ääneen lukeminen palkitsee myös aikuisen

Kasvatus ja Aika –lehden artikkelissa, Lukeminen – Yksityinen vai yhteisöllinen tapahtuma? tarkastellaan Suomalaisen kirjallisuuden seuran julkaiseman Elämää lukijana –muistitietokeruun aineistoa yhteisöllisestä lukemisesta. Muistelmissa nousee esiin lukemisen perinnöllisyyden ilmiö, eli vastaajat kertovat jatkaneensa lukuperinnettä omille lapsilleen (Laine, 2018). Yhteinen lukuhetki voi siten olla merkityksellinen myös aikuiselle, joka lukee. Vanhoja lapsuuden satuja lukiessa muistot omista lukukokemuksista lapsuudessa nousevat helposti mieleen. Helovuon mukaan omien lapsuudesta tuttujen satujen lukeminen voi olla aikuiselle hyvin voimaannuttava ja terapeuttinen kokemus (Helovu, 2016). Heikkilä-Halttusen mukaan kirjojen lukeminen lapselle voi antaa turvaa ja tukea myös aikuiselle. Heikkilä-Halttunen nostaa esiin arkisia huolia käsittelevät terapeuttiset lastenkirjat. Tällaisissa kirjoissa esiintyvät kiukutteleva lapsi tai hajamielinen isä ovat samaistuttavia hahmoja, joiden kautta esimerkiksi uhmaikäisen lapsen on mahdollista ymmärtää vanhempaansa ja vanhemman lasta. (Heikkilä-Halttunen, 2018). Terapeuttista kirjoissa voi Helovuon mukaan olla myös niiden kuvituksissa esitetyt yksityiskohdat, esimerkiksi sotkuiset kodit (Helovu, 2016). Tarinan kautta aikuinen voi hetkeksi päästää irti turhista täydellisyyden paineista ja muista mieltä kuormittavista asioista, kuten putipuhtaan kodin tavoittelemisesta tai joulujuhlan ohjelman suunnittelusta ja keskittyä tärkeimpään, eli yhdessä-oloon.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tässä tutkimuksessa etsitään vastausta siihen, miten ääneen lukeminen vaikuttaa varhaiskasvatusympäristössä. Tutkimuksen tärkeimpänä tavoitteena on saada selville, mitkä taustatekijät vaikuttavat ääneen lukemiseen ja miksi se koetaan tärkeänä päiväkodissa työskentelevien keskuudessa. Aina ääneen lukemista ei pystytä toteuttamaan, vaikka haluttaisiinkin. Tutkimuksen tavoitteena on myös saada selvyys sille, miksi ääneen lukemista ei aina pystytä toteuttamaan käytännössä, vaikka siihen olisikin intoa. Tutkimuksen kannalta mielenkiintoista olisi myös tietää, miten tutkimukseen osallistuvien mahdolliset omat kokemukset ja muut taustatekijät vaikuttavat ääneen lukemiseen. Nämä tutkimustavoitteet kiteytyvät kahteen tutkimuskysymykseen:

1. Millaisia vaikutuksia varhaiskasvatusympäristössä työskentelevät kokevat ääneen lukemisella olevan?
2. Mitkä taustatekijät vaikuttavat ääneen lukemisen toteutumiseen varhaiskasvatusympäristössä?

4.2 Aineiston keruu

Tutkimusaineiston keruussa hyödynnetään sähköistä kyselylomaketta ja haastattelua. Haastattelun ja kyselylomakkeen avulla on tarkoitus kartoittaa, mitä tunteita, ajatuksia tai muita ilmiöitä lukija huomaa itsessään ja kuuntelijoissa, tässä tilanteessa varhaiskasvatusikäisissä lapsissa. Kyselytutkimuksen avulla on mahdollista kerätä paljon aineistoa kerralla, mutta kysymyksiä mietittäessä on oltava tarkkana, sillä tutkimuksen onnistumisen kannalta oikeanlainen muotoilu on tärkeää (Valli, 2018). Haastattelun etuna taas on tutkijan läsnäolo, joka mahdollistaa tutkijalle lisäkysymysten ja tarkennusten

tekemisen (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Aineisto kerätään Pirkanmaan alueen varhaiskasvatusyksiköistä. Tutkimustiedote, jonka yhteydessä on linkki sähköiseen forms-lomakkeeseen, lähetetään päiväkodin johtajalle, joka jakaa tiedotteen työntekijöiden sähköposteihin. Tiedotteessa on myös liitteenä tutkimuksen tietosuojalomake. Kyselylomakkeen lopussa pyydetään lähettämään sähköpostilla ilmoitus tutkijalle, mikäli haastatteluun osallistuminen kiinnostaa.

4.2.1 Kyselylomake

Kyselylomake lähetetään sähköisessä muodossa kaikille tutkittavan varhaiskasvatusyksikön työntekijöille. Kyselyllä kartoitetaan vastaajien mielipiteitä, ajatuksia ja kokemuksia ääneen lukemisesta. Osa kysymyksistä on suunnattu enemmän hoitajille ja opettajille, mutta kyselyyn voi kuitenkin vastata työnimikkeestä riippumatta. Vastaajalla voi olla käsitys ääneen lukemisen merkityksestä, vaikka hän ei olisi koskaan lukenut ääneen kirjaa lapselle päiväkodissa. Hän on saattanut olla läsnä, kun työkaveri on lukenut ääneen ja tehnyt omia havaintojaan tilanteesta. Tutkimuksen kannalta olisi antoisaa saada vastauksia mahdollisimman monen eri työtehtävän edustajilta päiväkodin johtajista keittiötyöntekijöihin, jotta voitaisiin koota vastauksista kattava pohdinta varhaiskasvatusyksikössä työskentelevien aikuisten näkemysistä liittyen ääneen lukemisen merkitykseen.

Lomakkeessa on kymmenen kysymystä. Ensimmäisessä kysymyksessä vastaajaa pyydetään keksimään nimimerkki itselleen, jonka avulla voi tarvittaessa tunnistaa ja poistaa vastauslomakkeen tutkimusaineistosta, mikäli tutkittava tahtoo myöhemmin jättäytyä tutkimuksesta. Näin kunnioitetaan tutkittavan anonymiteettia ja varmistetaan, että tutkittavan oikeus keskeyttää tutkimukseen osallistuminen toteutuu (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019) keskeyttää tutkimus toteutuu ja anonymiteetti säilyy. Kaikki kysymykset ovat avoimia, eli vastaaja kirjoittaa niihin omin sanoin vastaukset. Kyselylomakkeen ensimmäisissä kysymyksissä kysytään, miten ääneen lukeminen näkyy vastaajan työpaikalla, miten vastaaja suhtautuu ääneen lukemiseen ja mitä se hänelle merkitsee. Nämä ovat helppoja kysymyksiä, joiden tarkoitus on toimia johdatteluvina kysymyksinä enemmän ajatustyötä vaativiin kysymyksiin (Valli, 2018). Nämä kysymykset eivät myöskään ole tutkimuskysymysten kannalta kovin

oleellisia, mutta niiden avulla saa kerätyksi taustatietoa, joka auttaa analysointivaiheessa. (Valli, 2018). Viimeisissä kysymyksissä pyydetään vastaajaa kertomaan, millaiset taustatekijät vaikuttavat ääneen lukemisen toteutumiseen ja millaisia vaikutuksia ääneen lukemisella on. Nämä kysymykset ovat myös tärkeimmät tutkimuskysymykset.

4.2.2 Haastattelu

Kyselylomakkeen lopussa kysytään halukkuutta ryhmähaastatteluun osallistumiseen. Haastattelu on tyypiltään puolistrukturoitu teemahaastattelu. Tämä tarkoittaa sitä, että tarkasti järjestettyjen ja muotoiltujen kysymysten sijaan tutkija valitsee haastatteluun aihepiirit, joita käydään läpi keskustelunomaisesti haastateltavien kanssa (Eskola ym. 2018). Arkisesta keskustelusta poiketen tutkimushaastattelulla on päämäärä, jota kohti keskustelussa edetään. (Ruusuvuori & Tiittula, 2005) Haastattelijan tehtävä on ohjata keskustelua ja rohkaista haastateltavaa vastaamaan kysymyksiin (Ruusuvuori & Tiittula, 2005). Näin haastattelijä pyrkii saavuttamaan haastattelulle asettamansa tavoitteen.

Tämän tutkimuksen haastattelussa tavoitteena on kuulla täydentäviä ajatuksia liittyen haastateltavien kyselylomakevastauksiin. Puolistrukturoitu teemahaastattelu ja sen kysymykset rakennetaan teema-alueuuttelon avulla (Hirsjärvi, 1995). Tämä luettelo on tutkijan muistilista haastattelutilannetta varten ja se koostuu tutkimuksen teoreettisten pääkäsitteiden alakäsitteistä ja alaluokista (Hirsjärvi, 1995). Tutkimuksen haastattelukysymykset rakennetaan siten kyselylomakkeessa ilmenevien keskeisten tutkimuskäsitteiden ja aiheiden pohjalta.

Tutkimusta varten tehdyt haastattelut äänitetään usein analysointia ja litterointia varten (Ruusuvuori & Tiittula, 2005). Litterointi, toiselta nimeltään koodaus, on työvaihe, jossa aineiston osia järjestellään (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tämä työvaihe merkitsee tutkijalle muistiinpanojen tekemistä (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Se auttaa tutkijaa etsimään ja tarkistamaan eri kohtia ja jäsentämään aineistoa tutkijan mielessä (Tuomi & Sarajärvi). Myös tässä tutkimuksessa haastattelut litteroidaan. Ruusuvuori ja Tiittula (2005) huomauttavat, että analysointivaiheessa haastattelusta voi uudelleen kuunneltaessa nousta esiin uusia sävyjä, joita tutkija ei haastattelutilanteessa ole huomannut.

Äänitys on tarpeen myös silloin, kun haastattelu muutetaan kirjoitettuun muotoon, eli litteroidaan (Ruusuvuori & Tiittula, 2005). Litteroinnin jälkeen aineistoa vielä analysoidaan ja se merkitsee tutkijalle muistiinpanojen tekemistä (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Se auttaa tutkijaa etsimään ja tarkistamaan eri kohtia ja jäsentämään aineistoa tutkijan mielessä (Tuomi & Sarajärvi).

4.3 Aineiston analyysi

Kerätyn aineiston sisällön analysoimisessa hyödynnetään aineistolähtöistä sisällönanalyysimenetelmää. Tässä menetelmässä on kolme vaihetta, joista ensimmäistä kutsutaan aineiston redusoinniksi (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tässä työvaiheessa aineistosta karsitaan tutkimuksen kannalta epäolennaiset osat pois ja pelkistetään aineistossa esiintyviä ilmauksia (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Toisessa vaiheessa aineisto klusteroidaan, eli ryhmitellään (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tässä vaiheessa aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja ryhmitellään samaa ilmiötä kuvaavat käsitteet eri luokkiin (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Viimeisessä vaiheessa suoritetaan aineiston abstrahointi (Tuomi & Sarajärvi), jolloin aineistosta muodostetaan teoreettisia käsitteitä erottelemalla tutkimuksen kannalta oleellinen tieto (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tässä tutkimuksessa analysoitava aineisto on kyselylomakkeiden vastaukset ja haastattelutallenteet. Käytännössä analyysi tapahtuu siten, että aineiston sisältö taulukoidaan seuraamalla aineistolähtöisen sisällönanalyysimenetelmän vaiheita. Ensiksi kyselylomakevastauksia pelkistettiin. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Esimerkki aineiston redusoinnista

Alkuperäinen vastaus	Pelkistetty versio
<p>Lapsen kommentit ja kysymykset kirjasta kertovat aikuiselle lapsen ajatuksista ja tunteista. Kun lapsi palaa myöhemmin puheissaan kirjan hahmoihin ja tapahtumiin, saa tiedon lapsen tavasta pohtia erilaisia aiheita ja käsitellä oppimaansa ja maailmaa ympärillään. Nämä ovat ammatikseen kasvattavalle ammattilaiselle tärkeitä työkaluja ja ohjaavat häntä paremmaksi ja tarkemmaksi työntekijäksi</p>	<p>Lapsen kommentit ja kysymykset kertovat lapsen ajatuksista ja tunteista. Lapsen palatessa puheissaan tarinan tapahtumiin, saa tiedon lapsen tavasta ajatella ja käsitellä oppimaansa ja maailmaa ympärillä.</p>
<p>Lapsi kuuntelee ja kuulee. Osa esittää kysymyksiä. Suurin osa jaksaa istua ja kuunnella ja kuulla</p>	<p>Kuuntelee ja osaa esittää kysymyksiä</p>
<p>Moni vilkas lapsi nauttii satujen kuuntelemisesta ja jaksaa keskittyä sadun kuuntelemiseen vaikka muihin toimintoihin keskittyminen olisi haastavaa. Itse käytän satujen lukemista myös nimeämisen harjoittelemisiin ja lasten hahmottamisen taitojen harjoittamiseen. Ääneen lukeminen lisää esim. nukkarissa lasten turvallisuuden tunnetta, koska tuttu kasvattaja lukee satua.</p>	<p>Nauttii satujen kuulemisesta Jaksaa keskittyä Lisää turvallisuuden tunnetta, tuttu kasvattaja.</p>

Tässä esimerkissä (Taulukko 1.) on osa yhdeksännen kysymyksen vastauksista taulukoituna ja niiden pelkistetyt versiot. Seuraavaksi pelkistetyistä versioista luotiin alakäsitteitä (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Esimerkki aineiston klusteroinnista

Pelkistetty versio	Alakäsite
Lapsen kommentit ja kysymykset kertovat lapsen ajatuksista ja tunteista. Lapsen palatessa puheissaan tarinan tapahtumiin, saa tiedon lapsen tavasta ajatella ja käsitellä oppimaansa ja maailmaa ympärillä.	Oppimansa käsittely Lapsen ajatusmaailma ja tunne-elämä
Kuuntelee ja osaa esittää kysymyksiä Selviä eroja auditiivisen muistin käytössä.	Keskittymiskyky Auditiivinen muisti
Nauttii satujen kuulemisesta jaksaa keskittyä Lissää turvallisuuden tunnetta, tuttu kasvattaja.	Keskittymiskyky Kokemukset Turvantunne
Vahva eläytyminen, teemojen läpikäynti. Vahva eläytyminen, itku tuli surullisessa kohdassa Eläytyminen, kysely, keskustely, läheisyys ja huomio Tarinan jälkipuinti. Itku, hätä. Kyseessä satu. unteet tarttuu, eläytyy	Eläytyminen tunteiden käsittely Sosiaaliset tarpeet empatiataidot
Rauhoittuminen apu. rauhoittuu	Rauhoittuminen

Taulukko 3. Esimerkki aineiston abstrahoinnista

Alakäsite	Yläkäsite	Yhdistävä luokka
Oppimansa käsittely Auditiivinen muisti	Kognitiiviset taidot	Lapsen ajattelutaidot ja uuden oppiminen
Kokemukset Turvantunne Rauhoittuminen Lapsen tunne-elämä ja ajatusmaailma	Tunne-elämä Kokemukset	Tunnetaidot Oppiminen?

Aineiston abstrahointivaiheessa käsitteiden jakaminen ylä- ja pääkäsitteisiin osoittautui joiltakin osin vaikeaksi tehtäväksi, sillä jotkin käsitteistä olivat jo muotoutuneet pääkäsitteiksi aikaisemmassa vaiheessa. Tämä on normaalia, sillä aineistolähtöisessä analyysissä ei voida määrittää etukäteen, millaisia luokituksia syntyy (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Taulukko 4. Tutkimushaastattelun teema-alueuuttelo

Ongelma	Ilmiöiden pääluokat	Teema-alueet	Kysymykset	Indikaattorit
Mitkä tekijät vaikuttaa ääneen lukemisen toteutumiseen?	Taustatekijät	Sopiva tila Kiinnostava kirja Oma asenne Tilojen avaruus, ei sopivaa koloa	Millainen olisi sopiva tila? Onko sillä vaikutusta, kenen mielestä kiinnostava kirja? Jos itseä kiinnostaa, mutta lapsia ei vs. Jos lapsia kiinnostaa, mutta ei itseä? Mikä vaikuttaa omaan asenteeseen?	Lapsen mielestä kiinnostava, mutta omasta mielestä ei kiinnosta: Mitä tapahtuu ääneenlukemiseen? Itseä kiinnostaa, lapsia ei: Mitä tapahtuu? Lapsia ja itseä kiinnostaa: Mitä tapahtuu? Ketään ei kiinnosta: Mitä tapahtuu?
Millaisia vaikutuksia ääneen lukemisella koetaan olevan?	Vaikutukset	Rauhoittaa Keskittymiskyky	Miten oma heittäytyminen näkyy? Miten Onko näillä tekijöillä, joista äsken keskusteltiin, vaikutusta mainitsemissi ääneen lukemisen vaikutuksiin?	

TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuksen tulokset pohjautuvat saatuihin kyselylomakevastauksiin ja kahteen henkilöhaastatteluun. Tutkimuksen kyselylomakkeeseen vastasi yhteensä 15 henkilöä, joista kaksi osallistui haastatteluun. Suunniteltua ryhmähaastattelua ei ollut mahdollista suorittaa, joten molempia osallistujia haastateltiin erikseen. Tutkimuksesta saadut tulokset esitellään kyselylomakkeen kysymysten järjestyksessä. Seuraavassa alaluvussa esitellään osallistujien vastauksia ääneen lukemisen toteutumisesta ja merkityksestä varhaiskasvatusympäristössä, sekä vastaajien omasta suhtautumisesta ääneen lukemiseen. Nämä eivät ole tutkimuskysymysten kannalta oleellisia tietoja, mutta ne antavat taustatietoa vastaajasta itsestään ja varhaiskasvatusympäristöstä, jossa he työskentelevät.

4.4 Ääneen lukemisen toteutuminen varhaiskasvatusympäristössä

Jokainen kyselylomakkeeseen vastannut kertoo ääneen lukemista tapahtuvan heidän työympäristössään. Viidestätoista vastaajasta yhdeksän kertoo, että ääneen lukeminen on jokapäiväistä. Useissa vastauksissa tulee ilmi, että ääneen lukemista harjoitetaan päivän eri tilanteissa. Erilaisia tilanteita, joissa kirjaan saatetaan tarttua, ovat esimerkiksi aamupiiri, päivälepo ja odotteluhetket. Eräs vastaaja kertoo, miten kuulijakunta ja kirja vaihtelevat tilanteen mukaan:

Omassa ryhmässäni luemme päivittäin ruokailun jälkeen kirjaa ennen unille menoa ja kirja vaihtelee aina päivän mukaan. Välillä se on aikuisen valitsema, välillä lasten ja välillä luemme viikon tähtilapsemme kotoa tuomaa kirjaa. Luemme lapsille kirjoja myös pienryhmissä ja annamme sille aikaa pitkin päivää. Luemme myös virkkulassa kirjaa hereillä oleville lapsille. (Vastaaja 6.)

Monet mainitsevat vastauksissaan, että lukuhetki syntyy usein lapsen aloitteesta. Lapsi valitsee kirjan, jonka hän tuo aikuiselle luettavaksi. Vastaajat kertovat, että näissä tilanteissa muitakin lapsia kerääntyy usein kuuntelemaan tarinaa;

Luetaan usein. Lapsi valitsee mieleisensä kirjan ja tuo sen luettavaksi aikuiselle. Usein ympärille kokoontuu useita lapsia. (Vastaaja 8.)

Luemme spontaanisti, jolloin aloitteen tekee useimmiten lapsi tuomalla kirjan. Useimmiten käy niin, että "lukupiiriin" liittyy vähitellen muitakin lapsia. (Vastaaja 9.)

4.5 *Ääneen lukemisen merkitys lukijalle ja oma suhtautuminen.*

Ääneen lukeminen merkitsee monelle vastaajalle paljon, ja 80 prosenttia vastaajista myöntää nauttivansa ääneen lukemisesta. Ääneen lukeminen merkitsee vastaajille eläytymistä, rentoutumista, yhdessäoloa ja yhteyttä lapsiin. Vastaajat kertovat eläytyvänsä tarinaan esimerkiksi muuttamalla äänensävyjä:

Todella paljon. Äänen sävyjä muuttaessaan saa eläytyä satujen ja tarinoiden maailmaan. Kun lapselle luetaan ääneen, hän näkee ja huomaa, että aikuinen on hänen kanssaan oikeasti. (Vastaaja 1.)

Myös toinen haastateltavista kertoo kyvystään eläytyä ja tehdä tarinaa elävämäksi. Hän kertoo "värittävänsä" tarinaa lisäämällä sinne sanoja ja tehosteäniä.

"– – mä osaan sen kuvailla siten että mä oikeen vähän niinkun suurennan niitä asioita. Että jos se oli jumissa niin *tiukasti* jumissa ja sitten ne työnsi ja puhkui ja mä tuotan sitä ääntä tai.. Jos koputetaan oveen niin mä koputan pöydän reunaan." (H1)

Monille ääneen lukeminen merkitsee myös rentoutumista ja mukavaa yhdessäoloa lasten kanssa, sekä yhteyttä näihin. Muutamat vastaajista mainitsivat myös keskustelun ja vuorovaikutuksen tärkeyden. Eräs vastaaja mainitsee erityisesti

pienimmät lapset, joihin yhteys saadaan hänen mielestään kuvakirjallisuuden avulla:

Pienempien kanssa yhteyden saa syntymään kuvalukemisella - luetaan lyhyitä tekstipätkiä samalla sanoittaen kuvia. (Vastaaja 9.)

4.6 Ääneen lukemiseen vaikuttavat taustatekijät

Ääneen lukemiseen vaikuttavat taustatekijät on kyselylomakkeessa jaettu kahden kysymyksen, joista toisessa tiedustellaan vastaajilta, mitkä taustatekijät edistävät ääneen lukemisen toteutumista varhaiskasvatusympäristössä ja mitkä tekijät haittaavat sitä. Tässä kappaleessa käsitellään molempia erikseen. Seuraavassa alaluvussa esitellään tutkimusvastauksia siitä, mitkä taustatekijät edistävät ääneen lukemisen toteutumista varhaiskasvatusympäristössä.

4.6.1 Ääneen lukemisen toteutumista edistävät taustatekijät

Ääneen lukemisen toteutumista edistävästä taustatekijöistä ympäristö on monen mielestä merkittävä tekijä. Monet vastaajista kokevat, että rauhallinen lukuympäristö edistää ääneen lukemisen toteutumista varhaiskasvatusympäristössä. Osa vastaajista kuvailee rauhallista paikkaa hiljaiseksi, kun taas joidenkin vastaajien mielestä lukupaikan sisustuksella on merkitystä ja erään vastaajan mielestä tilaan täytyy mahtua paljon lapsia;

Hyvä mukava, rauhallinen paikka ilman taustahälyä. (Vastaaja 1.)

Lukunurkkauksia, hiljaisempia tiloja, sohvia – paikkoja, joissa on hyvä lukea ja kuunnella. (Vastaaja 4.)

Lukemiseen sopiva rauhallinen paikka, johon mahtuu paljon lapsia. (Vastaaja 3.)

Vastaajat tuovat esiin myös itsensä ja muut työntekijät. Vastaajat kokevat, että omalla ja muiden asenteilla on iso vaikutus. Yhteisymmärrys ääneen lukemisen tärkeydestä koetaan merkityksellisenä ja kollegoilta odotetaan kunnioitusta lukuhetkeä kohtaan. Tämä tarkoittaa turhan metelin välttämistä ja tilan antamista lukuhetkeen;

Tiimikavereiden lukuhetkiä lasten kanssa kunnioitetaan - ei keskeytetä ja annetaan sille konkreettisesti ja asenteellisesti tilaa. (Vastaaja 4.)

Kasvattajien yhteinen käsitys kielen rikastuttamisesta ja kirjojen tärkeydestä. (Vastaaja 9.)

Myös lukumateriaali on eräs taustatekijä, jonka vastaajat kokevat merkityksellisenä ääneen lukemisen toteutumisen kannalta. Vastaajien mielestä kirjan on oltava kiinnostava ja sisällön on puhuteltava lapsiryhmää;

Hyvin valikoitu luettava. Kertomuksen sisältö kohtaa yleisön. (Vastaaja 1.)

Kirjat esillä, kirjoja vaihdellaan lukuinnon säilyttämiseksi ja huomioidaan teemat/sisällöt/kalenterivuosi. (Vastaaja 4.)

Kuten edellisessä vastauksessa tuli ilmi, kirjojen on oltava esillä ryhmätiloissa. Toisessa tutkimushaastattelussa haastateltava korostaa kirjojen saatavuuden tärkeyttä. Hänen mielestään kirjojen on oltava vaivattomasti lasten saatavilla, jotta lapset voivat huomata ne ja tarttua niihin;

“– – ne on siellä laatikossa, lähellä lapsia, matalalla, et lapsi voi tarttua siihen kirjaan silloin kun tuntuu siltä. Ne voi olla myös hyllyssä. Meilläkin on tuolla eskarin puolella tällä hetkellä sellainen kaksikerroksinen hylly, se on aika matalalla.” (H2)

“Ne ei oo kaapis piilossa, ne ei oo korkeella hyllyllä. Että ne ei oo tyyliin kirjastossa, meillä on kirjasto myös täällä päiväkodissa. Niin ne ei oo aina siellä hyllyssä vaan et ne on siellä ryhmätilassa.” (H2)

Myös lasten tarpeiden ja toiveiden huomioiminen on monen vastaajan mielestä tärkeää ja edistää ääneen lukemisen toteutumista. Vastauksissa tuotiin esille lasten jaksaminen ja mahdollisuus valita kirja, sekä tehdä aloite ääneen lukemiselle. Muutamat vastaajista kertovat vierailevansa ryhmänsä kanssa kirjastossa ja kokevat kirjastokäyntien edistävän ääneen lukemisen toteutumista. Kirjastossa lapselle tarjoutuukin mahdollisuus omiin valintoihin ja päätöksentekoon, mikä tekee lapsesta aktiivisen toimijan ja osallistujan (Lerkkanen, 2018).

4.6.2 Ääneen lukemisen toteutumista haittaavat taustatekijät

Suurin osa vastaajista mainitsee metelin ääneen lukemisen toteutumista haittaavana taustatekijänä. Siinä missä rauhallinen, hiljainen ympäristö edistää ääneen lukemisen toteutumista, melu haittaa sitä. Tähän liittyy tilojen toimimattomuus, jonka muutamat vastaajat nostavat esiin. Ryhmätila saattaa olla liian avoin, jolloin sopivaa intiimimpää tilaa ei löydy.

Tilojen avaruus, eli ryhmätilassa ei ole sopivaa koloa tai rauhallista nurkkausta. Ainoat suljetut tilat ovat nukkarit. (Vastaaja 5.)

Hälinää ja melua saattavat aiheuttaa myös lapset omilla leikeillään. Vastaajat huomauttavat myös lasten levottomuudesta, väsymyksestä ja keskittymiskyvyn puutteesta, mikä voi myös haitata ääneen lukemisen toteutumista. Eräs vastaaja pitää Tablet-tietokoneita yhtenä levottomuuden aiheuttajana. Vastaajan mukaan niiden liikkuva kuva ja äänitehosteet vaikuttavat joihinkin lapsiin addiktoivasti, jolloin kirjat enää kiinnostaa. Vastauksissa tuodaan esiin myös lasten erilaiset tarpeet. Vastaajat kokevat haasteellisena esimerkiksi erityisen tuen tarpeisten lasten tarvitseman ajan järjestämisen lukuhetkeen;

Hälinä, muita leikkejä ja ääntä samassa tilassa. Erityisen/tuen lasten haasteet vaativat aikaa/aikuista huomattavan paljon ja luku hetket eivät aina onnistu. Oma pitkällinen yskä/äänen käheytyminen. (Vastaaja 4.)

Aina ääneen lukemiselle ei löydy aikaa tai resursseja. Vastaajien mukaan syynä on lukumateriaalin puuttuminen, henkilöstövaje ja kiire. Vastauksissa mainitaan myös lukumateriaalin ja ajankohdan valinta. Siinä missä huolella valittu lukumateriaali edistää ääneen lukemista, huolimattomasti valittu haittaa sitä. Myös ajankohdan kanssa on vastaajien mukaan oltava huolellinen;

Nopeasti otettu "vaan joku kirja" joka ei sitten toimikaan. (Vastaaja 1.)

Väärä ajoitus, väärä kirja. (Vastaaja 13.)

Ääneen lukemisen toteutumisen kannalta olisi tärkeää, että lukijan terveydentila sallii ääneen lukemisen. Siksi kipeä kurkku voi haitata ääneen lukemista. Tämäkin häirtatekijä nousee vastauksissa esiin;

– – sairaus - välillä on pakko säästää ääntä, että jaksaa niissä tilanteissa kun on aivan pakko puhua. (Vastaaja 9.)

Oma pitkällinen yskä/äänen käheytyminen. (Vastaaja 7.)

4.7 Ääneen lukemisen vaikutukset

Kysyttäessä ääneen lukemisen vaikutuksista lapsiryhmään, monet mainitsevat vastauksissaan rauhoittumisen. Ääneen lukeminen mielletään toiminnaksi, joka vähentää levottomuutta ja luo turvan tunteen kuulijoille. Eräs vastaajista arvelee, että tutun aikuisen ääni tuo turvaa päivälevolla;

Ääneen lukeminen lisää esim. nukkarissa lasten turvallisuuden tunnetta, koska tuttu kasvattaja lukee satua. (Vastaaja 3.)

Kirjan lukemisen lomassa on mukava keskustella ja levottomampikin rauhoittuu aikuisen kainalossa kirja äärellä. (Vastaaja 15.)

Rauhoittavasti. Lisää lasten mielikuvituksellista puhetta. (vastaaja 7.)

Ääneen lukemisen koetaan vaikuttavan myönteisesti myös lasten mielikuvitukseen ja uuden oppimisen taitoihin. Vastaajien mukaan lapset oppivat ääneen lukiessa keskittymis- ja kuuntelutaitoja samalla, kun sanavarasto karttuu. Vastaajat kertovat myös, miten mielikuvituksen lisääntyminen näkyy lasten puheissa ja leikeissä. Lapset saavat inspiraatiota luettujen tarinoiden tapahtumista omiin leikkeihinsä ja vuorovaikutukseen;

On palkitsevaa huomata, jos luetusta jotain siirtyy leikkiin tai lasten väliseen vuorovaikutukseen muuten. (Vastaaja 8.)

Kirjat vaikuttavat myös lasten leikkeihin tuoden niihin uusia ideoita. (Vastaaja 7.)

Tarinat vievät mukanaan ja ruokkivat lasten mielikuvitusta! Ne jäävät lapsille selvästi mieleen. Myös sanavarasto karttuu selvästi. (Vastaaja 9.)

Toinen haastateltavista kertoo ääneen lukemisesta olevan erityisesti hyötyä vieraskielisille lapsille, jotka opettelevat suomen kieltä. Kaikkien vieraskielisten lasten kodeissa ei haastateltavan mukaan ole ollut tapana lukea lastenkirjallisuutta ollenkaan. Haastateltavan mielestä olisi tärkeää tuoda lukemisen kulttuuria vieraskielisten lasten perheisiin, jotta nämä oppisivat myös omaa äidinkieltään;

“Ja sit heidän kulttuurissaan ei ole tapaa lukea lapsille tämmösiä, niin sitten tavallaan myös se, että vie perheeseen sitä tietoa, että hei, lue omalle lapselle omalla äidinkielellä et hän oppii sitä hyvin ja sit kun me luetaan täällä eri näköstä, joko ihan yksinkertaista tai sit semmoista jo vähän monimutkaisempaa, mut mielellään kuvitettua, niin sit tulee just tämmöistä sanavaraston kasvattamista ja sitä semmoista asian yhdistämistä oikeeseen asiaan.” (H2)

Lapset myös eläytyvät tarinoihin vahvasti. Tämä voi vastaajien kokemusten mukaan näkyä esimerkiksi kyönelehtimisenä tai kysymyksinä ja keskusteluna, josta on vastaajien mukaan paljon apua erilaisten asioiden käsittelyssä ja sosiaalisten taitojen harjoittelussa;

Ryhmässämme on muutama lapsi, jotka myös eläytyvät todella vahvasti kirjan kuunteluun. Kerran eräs lapsi alkoi kyönelehtimään kirjaa kuunnellessa kun kirjassa oli surullinen kohta. (Vastaaja 6.)

Opettavaiset sadut herättää myös paljon keskustelua ja satujen kautta voidaan käsitellä monenlaisia asioita, kuten esim. tunnetaitoja, sosiaalisia taitoja jne. (Vastaaja 3.)

Jotkut lapset eläytyvät vahvasti ja käyvät tunteita, ja erilaisia teemoja kuten ystävyys/ikävä /ero läpi luetun kautta. Toinen kiinnostuu tietokirjoista, toinen hauskoista tarinoista. (Vastaaja 4.)

Ääneen lukemisen koetaan edistävän myös lasten oppimista. Vastaajien mukaan lapset oppivat ääneen lukiessa keskittymis- ja kuuntelutaitoja samalla, kun sanavarasto karttuu. Ääneen lukemisen koetaan myös ruokkivan lasten mielikuvitusta. Vastaajat kertovat, miten mielikuvituksen lisääntyminen näkyy lasten puheissa ja leikeissä. Lapset saavat inspiraatiota luettujen tarinoiden tapahtumista omiin leikkeihinsä ja vuorovaikutukseen;

On palkitsevaa huomata, jos luetusta jotain siirtyy leikkiin tai lasten väliseen vuorovaikutukseen muuten. (Vastaaja 8.)

Kirjat vaikuttavat myös lasten leikkeihin tuoden niihin uusia ideoita. (Vastaaja 7.)

Ääneen lukeminen nähdään myös sosiaalisia tarpeita täyttävänä tapahtumana. Vastaajien mukaan lapsi hakee ääneen lukemisen kautta kontaktia aikuiseen hakien tältä läheisyyttä ja keskusteluyhteyttä.

Lapsi nojautuu aikuiseen, imee itseensä läheisyyttä, rauhoittuu, innostuu tai alkaa tarinoita. Joskus lapsen ja aikuisen välille tulee yllättäen hyvinkin vakava ja syvällinen keskustelu jostakin kirjan teemasta esim. kotioloihin tai kaverisuhteisiin liittyen. (Vastaaja 12.)

Vastaajien mukaan ääneen lukeminen on joillekin lapsille väline, jonka avulla lapsi pääsee lähelle aikuista. Tutkimushaastattelussa läheisyyden hakeminen kirjan avulla nähdään lähinnä pienten lasten toimintana, sillä haastateltavan kokemuksen mukaan pienimmät lapset kaipaavat eniten läheisyyttä. Haastateltavan mielestä etenkin ujoimmat lapset ovat niitä, jotka lähestyvät aikuista mieluummin kirjan avulla.

“Et se on varmaan sen takia sellaselle ujommalle lapselle helppoa, kun siinä tilanteessahan ei lapsen välttämättä tarvi puhuu yhtään mitään.” (H2.)

Haastateltavan mukaan tämä on ujolle lapselle helppo tapa lähestyä aikuista, sillä lapsen ei tarvitse tilanteessa käyttää sanoja tullakseen huomioiduksi.

5 TULOSTEN TARKASTELO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimustuloksista nähdään, miten eri tavoin ääneen lukeminen vaikuttaa varhaiskasvatusympäristössä. Lisäksi tutkimuksessa saatiin selville paljon erilaisia taustatekijöitä, jotka vaikuttavat ääneen lukemisen toteutumiseen. Tässä kappaleessa tarkastellaan tuloksia vielä aiemman tutkimus- ja asiantuntijatiedon valossa ja esitellään tuloksista tehdyt johtopäätökset. Kappale on jaettu kahteen osaan, joista ensimmäisessä käsitellään ääneen lukemisen vaikutuksia ja toisessa perehdytään ääneen lukemisen toteutumiseen vaikuttaviin taustatekijöihin.

5.1 Ääneen lukemisen vaikutukset

Ääneen lukemisesta seuraavat vaikutukset liittyvät vastaajien mukaan rauhoittumiseen, eläytymiseen, uuden oppimiseen ja sosiaalisiin tarpeisiin. Suurin osa vastaajaista kertoo ääneen lukemisen vaikutuksista, joita ovat huomanneet lapsissa. Eniten vastauksissa nousee esiin rauhoittumisen ja turvan tunteen. Jotkut vastaajat kertovat ääneenluku-hetken merkitsevän rauhoittumista myös itselle. Kirjassaan *100 syytä lukea – lukukipinän sytytyskirja*, Helovuon kertoo kirjan lukemisen viestittävän stressaantuneelle lukijalleen, että on aika pitää tauko (Helovuon, 2016). Heikkilä-Halttusen mukaan kirja voi tuoda lapselle turvaa joko viemällä kriisin keskellä kamppailevan lapsen ajatukset muualle tai tarjoamalla lapselle samaistumispintaa tarinan kautta (Heikkilä-Halttunen, 2018). Eräs vastaaja arvelee ääneen lukemisen tuovan lapsille turvaa iltalepohetkellä, kun tuttu ääni lukee tarinaa. Marika Helovuon selittää iltasatu-hetken rauhaa tutun rutiinin tuomalla turvallisuuden tunteella (Helovuon, 2016). Helovuon mukaan pieni lapsi tuntee olonsa turvalliseksi, kun hän tietää, mitä seuraavaksi tapahtuu (Helovuon, 2016). Tästä voidaan päätellä, että vastaajan mainitsema tutun

aikuisen ääni on tuo lapselle turvaa, sillä hän tietää kuka sitä lukee ja lukijan tapa käyttää ääntään on lapselle tuttua.

Myös uuden oppiminen ja sanavaraston karttuminen ääneen lukemisen vaikutuksina nousee muutamien vastauksista esille. Kirjallisuudessa käytettävät lauserakenteet ja sanavalinnat poikkeavat puhekielestä ja se selittää sanavaraston karttumista (Lerkkanen ym., 2018). Kirja voi opettaa myös uusia asioita, kun sen äärelle pysähdytään keskustelemaan yhdessä aikuisen kanssa. Toinen haastateltavista kertoo myös vieraskielisten lasten oppineen suomen kielen sanoja ääneen lukemisen myötä. Haastateltavan mielestä lukemisen kulttuuria voisi viedä myös lapsen kotiin. Vähemmistökieltä puhuvalle lapselle omalla äidinkielellä lukemista kannattaa myös Sini Smolander teoksessa *Lapsen kielenkehitys – vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys*. Smolanderin mielestä omaan kieleen tulisi suhtautua myönteisesti ja lapselle tulisi puhua ja lukea paljon kyseisellä kielellä (Smolander, 2020, s. 352).

Vastaajien mukaan ääneen lukeminen edistää lasten eläytymis- ja keskittymiskykyä. Eläytyminen näkyy vastaajien mukaan lasten mielikuvituksellisissa leikeissä ja puheissa. Myös Heikkilä-Halttusen mielestä ääneen lukeminen edesauttaa lasta eläytymään ja keskittymään tarinan tapahtumiin (Heikkilä-Halttunen, 2018). Vastaajat ovat myös huomanneet, miten ääneen-lukuhetket herättävät keskustelua ja sen myötä lasten kanssa on käsitelty erilaisia tunteita ja kokemuksia. Heikkilä-Halttusen (2018) mukaan varsinkin kuvakirjat ovat omiaan opettamaan lapselle tunnetaitoja, ja lukuharrastus varhaislapsuudessa ennustaa tutkimusten mukaan hyviä sosiaalisia taitoja (s.49).

Aineistossa vastaajat mainitsevat myös lasten sosiaaliset tarpeet, joita ääneen lukemisen koetaan täyttävän. Vastaajien mukaan kirja on joillekin lapsille väline, jolla saa yhteyden aikuiseen ja pääsee hetkeksi aikuisen syliin nauttimaan läheisyydestä. Heikkilä-Halttunen kertoo lasten arvostavan aikuisten heille antamaa aikaa, jossa kiire loistaa poissaolollaan (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 132).

5.2 Ääneen lukemisen toteutumiseen vaikuttavat taustatekijät

Tutkimuksen tuloksista nähdään, että ääneen lukemisen toteutumiseen vaikuttaa vastaajien mukaan ympäristö, kollegat, lukumateriaalin sisältö ja saatavuus, sekä aika ja resurssit. Vastauksissa korostuu rauhallisen lukuympäristön tärkeys edellytyksenä ääneenluku-hetken onnistumiselle. Ympäristön hälinä ja melu sen sijaan haittaavat ääneen lukemista. Eräs vastaaja mainitsee perustellusti Tablettietokoneet hälyn ja levottomuuden aiheuttajina. Myös Heikkilä-Halttunen tuo esiin älylaitteiden vaikutukset, joiden alaisuudessa nykylapset kasvavat. Heikkilä-Halttunen perustelee ihmissuhteiden ja inhimillisen vuorovaikutuksen tärkeyttä sen vastavuoroisella ulottuvuudella, joka teknisistä laitteista puuttuu (Heikkilä-Halttunen, 2018, s. 213).

Kollegoiden suhtautuminen on vastaajien mukaan merkittävä tekijä ääneen lukemisen toteutumisessa. Työkavereilta odotetaan kunnioitusta ääneen lukemista kohtaan ja käyttäytymistä sen mukaan. Vastauksissa pidetään tärkeänä, että työyhteisössä kaikki ymmärtävät ääneen lukemisen arvon. Myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus, 2022) kehoitetaan henkilöstöä käyttäytymään yhteisen arvoperustan mukaisesti. Tähän kuuluu sivistyksen arvostaminen, joka näkyy ”tavassa suhtautua itseän, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia oikein.” (s.22).

Lukumateriaalin kannalta tärkeää vastaajien mukaan on sen sisältö ja saatavuus. Vastaajien mielestä kirjan sisällön on motivoitava lukemaan ja kirjojen on oltava aina lasten saatavilla. Aineistossa mainitaan myös aika ja resurssit ääneen lukemiselle. Lukemiselle tulisi löytyä sopiva aika ja joku, joka lukee. Ongelmana nähdään vastaajien mukaan viime vuosina alaa vaivannut henkilöstövaje ja rasittuneet äänihuulet, jotka voivat olla seurausta flunssasta tai liiallisesta äänen käytöstä.

6 POHDINTA

Tätä tutkimusta tehdessä on ollut mielenkiintoista huomata, miten monipuoliset vaikutukset ääneen lukemisella on, ja mitkä eri tekijät vaikuttavat mahdollisuuksiin harjoittaa ääneen lukemista varhaiskasvatusympäristössä. Ääneen lukeminen on asia, joka on lähellä monien varhaiskasvatustyön parissa ja päiväkodissa työskentelevien sydäntä. Ääneen lukemisesta nauttivat sekä lapset että aikuiset ja sitä osataan arvostaa, vaikkakin joissain vastauksissa ilmenee, etteivät kollegat aina ymmärrä kunnioittaa lukuhetkeä. Tutkimuksesta saadut vastaukset ääneen lukemisen vaikutuksista ovat pitkälti samassa linjassa aiemman tutkimustiedon kanssa. Vastaajat kuvaavat monipuolisesti erilaisia vaikutuksia, joita ovat huomanneet itsessään ja erityisesti lapsissa. Vastaajat tuovat myös esiin monia taustatekijöitä, jotka vaikuttavat ääneen lukemisen toteutumiseen aivan käytännön tasolla. Tämän tutkimuksen myötä on pystytty lähestymään ääneen lukemista päiväkodin työntekijöiden näkökulmasta käsin ja siten heidän äänensä on saatu kuuluville.

6.1 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen otanta ei ole kovin laaja, joten tutkimukseen osallistuneiden vastaukset eivät edusta laajemman joukon mielipiteitä, kokemuksia tai arvoja. Tutkimuksessa käytetyt aineistonkeruumenetelmät ovat kuitenkin luotettavia. Aineistoa kerätessä otettiin yhteyttä sähköpostitse varhaiskasvatusyksikköjen johtajiin, joiden välityksellä tutkimustiedote ja kyselylomake lähetettiin osallistujien sähköpostiin. Voidaan siis olettaa, että kaikki tutkimukseen osallistuneet kuuluvat kohderyhmään. Vastaajien pienestä joukosta huolimatta kyselylomakkeet täyttyivät monipuolisista ja mielenkiintoisista vastauksista, joissa oli saman kaltaisia ajatuksia ja huomioita.

6.2 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen teossa tienviittana on toiminut Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteet ja ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet. Tutkimuksen eettisyyden toteutumisen kannalta on tärkeää, että kyselylomakkeiden ja haastattelujen kysymykset ovat vastaajien ihmisarvoa ja oikeuksia kunnioittavia (Kohonen ym., 2019). Kuten tutkielman liitteenä olevasta kyselylomakkeesta voidaan nähdä, tutkimuskysymykset on rakennettu näitä periaatteita noudattaen. Peruseriaatteisiin kuuluu myös tutkimukseen osallistumisen ja kysymyksiin vastaamisen vapaaehtoisuus sekä se, että osallistuja saa milloin tahansa perääntyä tutkimuksesta (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019). Tämä on mainittu tutkimustiedotteessa, joka myös löytyy liitteistä. Lisäksi haastattelujen yhteydessä haastateltavaa on muistutettu oikeudestaan keskeyttää haastattelu ja perua osallistumisensa niin halutessaan. Haastattelut on litteroitu ja sijoitettu erilliseen word-tiedostoon ja äänitallanteet on poistettu ennen äänityslaitteen palauttamista. Myös loput aineistosta hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

6.3 Jatkotutkimuksen aiheita

Jatkoa ajatellen voitaisiin tutkia esimerkiksi sitä, mitä työyhteisössä voitaisiin tehdä sen eteen, että ääneen lukemisen arvo ymmärrettäisiin paremmin. Ehkäpä kyselyyn jätti moni vastaamatta juuri siksi, ettei koe ääneen lukemisen koskettavan itseään tai näe sitä kovin merkityksellisenä asiana. Tässä tutkimuksessa tutkimuksen kohteena on varhaiskasvatusympäristö, mutta jatkoa ajatellen olisi mielenkiintoista tutkia ääneen lukemisen vaikutuksia esimerkiksi vieraskielisten lasten kielenkehitykseen. Tutkimuksen näkökulmaa voisi myös vaihtaa; Ensi kerralla voitaisiin haastatella lapsia.

LÄHTEET

- Dickinson, D.K & Smith, M.W. (1994) Long-Term Effects of Pre-School Teachers' Book Readings on Low-Income Childrens' Vocabulary and Story Comprehension. Reading Research Quarterly. Vol 29 (12)
- Eskola, J., Lätti, J. & Vastamäki, J. (2018) Teemahaastattelu: Lyhyt selviytymisopas. Teoksessa Ikkunoita Tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. PS-kustannus.
- Finto. Suomalainen asiasanasto- ja ontologiapalvelu. Tietotermit. Lukutaito. Viitattu: 11.10.2023. <https://finto.fi/tt/fi/page/t33>
- Heikkilä-Halttunen, P. (2015). Lue lapselle! Opas lasten kirjallisuuskasvatukseen. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Helovuo, M. (2016) 100 syytä lukea. Lukukipinän sytytyskirja. BTJ Finland Oy, Helsinki.
- Hirsjärvi, S. (1995) Teemahaastattelu. Yliopistopaino. Helsinki.
- Kohonen, I., Kuula-Luumi, A. & Spoof, S-K. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje (2019). Tutkimuseettinen neuvottelukunta.
- Kupiainen, R. & Sintonen, S. (2009) Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus. Gaudeamus.

Laine, T. (2018) Lukeminen – Yksityinen vai yhteisöllinen tapahtuma? Kasvatus & Aika. Vol. 12 Nro 2.

Lerkkanen, M-K. (2017) Lukemaan oppiminen ja opettaminen esi- ja alkuopetuksessa. Sanoma Pro Oy.

Lerkkanen, M-K., Salminen, J. & Pakarinen, E. (2018) Varhaislapsuuden lukuhetket tukevat lukutaitoa. Onnimanni. 2018 (1-2), 20-26.
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/63836/lerkkanenetalvarhaislapsuudenlukuhetketfinal%20draft.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Mullis, I. V. S., Martin, M. O. (2016) PIRLS 2016 Assessment Framework. TIMSS & PIRLS International Study Center. Lynch School of Education, Boston College.
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/137430/LeinoSaarinen.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2022:2a. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö. PISA-tutkimus ja tulokset 2018. (2019)
<https://okm.fi/pisa-2018>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. PISA-tutkimus ja tulokset 2022. (2023)
<https://okm.fi/pisa-2022>

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (2005) Haastattelu – Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Vastapaino. Tampere.

Sarsila, J. (1990) Kirja suomalaista sivistämässä. Informaatiotutkimus. Vol. 9, Nro. 2.

Smolander, S. (2020) Monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kasvaminen
Teoksessa Lapsen kielenkehitys – vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden
merkitys. PS-kustannus.

Suomen YK-liitto. YK-päivät. Kansainvälinen lukutaitopäivä. Viitattu:
11.10.2023.

<https://www.ykliitto.fi/tapahtumat/yk-paivat/kansainvalinen-lukutaitopaiva>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.
Tammi.

Valli, R. (2018) Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa Ikkunoita
tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä
aloittelevalle tutkijalle. PS-kustannus.

LIITTEET

Liite 1: Tutkimustiedote

Hei sinä, päiväkodissa työskentelevä!

Olen varhaiskasvatuksen opiskelija Tampereen Yliopistosta ja teen kandidaatin tutkielmani ääneen lukemisen vaikutuksista varhaiskasvatusympäristössä. Haluaisin kuulla kokemuksia, mielipiteitä ja havaintoja sinulta, joka työskentelet päiväkodissa. Ei siis ole väliä oletko päiväkodin johtaja vai Keittiötyöntekijä. Riittää, jos koet, että sinulla on jotain sanottavaa aiheesta.

Tutkimuksen nimi: Ääneen lukeminen - varhaiskasvatusyksikössä työskentelevien kokemuksia
Tutkimuksen tarkoitus: Selvittää, millaisia vaikutuksia ääneen lukemisella koetaan olevan ja mitkä taustatekijät vaikuttavat ääneen lukemisen toteutumiseen varhaiskasvatusympäristössä.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Tämän tiedotteen lopussa on linkki sähköiseen kyselylomakkeeseen, johon voi vastata anonyymisti. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 6 minuuttia. Kyselyn lopussa sinulta kysytään myös halukkuutta osallistua myöhemmin toteutettavaan ryhmähaastatteluun. Haastattelu tapahtuu mahdollisuuksien mukaan päiväkodissanne, jonne tulen lähiaikoina vierailemaan, mikäli halukkaita haastateltavia löytyy tarpeeksi.

Tutkimuksen tietosuojasta, kuten henkilötietojen käsittelystä, tutkimukseen osallistuvan oikeuksista ym. Voit lukea opinnäytetyön tietosuojalomakkeesta, joka on tämän sähköpostin liitteenä. Jos sinulla on jotain kysyttävää tutkimukseen liittyen, voit olla yhteydessä minuun. Yhteistietoni löytyvät tietosuojalomakkeesta. Vastaathan kyselyyn viimeistään tiistaina 14. marraskuuta.

Kiitos jo etukäteen kaikille osallistujille!
Alma Kivioja

Linkki kyselylomakkeeseen: xxxxxxxxxxxx

Liite 2: Kyselylomake

Ääneen lukeminen lapsille - varhaiskasvatusyksikössä työskentelevien kokemuksia

Kysymykset on suunnattu kaikille varhaiskasvatusyksikössä työskenteleville henkilöille. Olet siis tervetullut osallistumaan tutkimukseen, jos haluat. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja anonymiä. Lomakkeen täyttämiseen kuluu aikaa noin 6 minuuttia.

1. Keksi itsellesi nimimerkki yhdistämällä jokin väri, eläin ja numero. Esim;
PunainenPerhonen4. Tämä sitä varten, että lomakkeesi pystyttäisiin tunnistamaan ja poistamaan aineistosta, mikäli myöhemmin haluat jättäytyä tutkimuksesta.
2. Luetaanko päiväkodissanne omien havaintojesi perusteella ääneen lapsille? Kuvaile tarkemmin.
3. Mitä ääneen lukeminen merkitsee sinulle?
4. Oletko itse joskus lukenut ääneen lapsille työpaikallasi? Kerro millainen kokemus se on ollut sinulle.
5. Jos vastasit edelliseen myöntävästi, niin onko ääneen lukeminen asia, josta nautit työssäsi? Kuvaile omaa suhtautumisestasi ääneen lukemiseen.
6. Millaiset taustatekijät edistävät ääneen lukemisen toteutumista varhaiskasvatusympäristössä? Kuvaile.

7. Entä millaiset taustatekijät haittaavat ääneen lukemisen toteutumista työympäristössäsi? Kuvaile.

8. Jos työskentelet lapsiryhmässä, niin kerro, miten olet huomannut ääneen lukemisen vaikuttavan lapsiryhmään?

9. Kuvaile, millaisia huomioita olet tehnyt yksittäisistä lapsista ääneen lukemisen yhteydessä.

10. Olisitko halukas osallistumaan ryhmähaastatteluun? Ilmoita minulle sähköpostilla, jos haluaisit olla mukana haastattelussa.